

Militia Christi

ORGAAN VAN

KERK EN VREDE

NEDERLANDSE AFDELING VAN
DE „INTERNATIONAL FELLO-
SHIP OF RECONCILIATION“

REDACTIE

PROF. DR. J. DE GRAAF
DR. KR. STRIJD
J. J. WENTINK, redactie-secretaris
Amsterdam-Z., Oud-Ehrenstein 18 - Telefoon 020-420597

ADMINISTRATIE

Uitgeversmaatschappij
DE TIJDSTROOM
Lochem - Telefoon 05730-2140
Postgiro 850785
Abonnementsgeld f 8,90 per jaar (Studenten f 4,50)
Verschijnt twee maal per maand

REDACTIONEEL BERICHT

In dit nummer o.a.:

- Misverstanden, pag. 142
- De multilaterale kernmacht, pag. 144
- Ethische verkenningen, pag. 145
- Oorlog en vrede op school, pag. 146
- Het internationale werk, pag. 147

„TER-NAUWER-NOOD“

(naar Ps. 85)

De toekomst van de Heer is daar
en voor zijn voeten uit
gaan vrede en gerechtigheid
als bruidegom en bruid.

De trouw zal bloeien als een roos
en zie, gerechtigheid
zal uit de hemel moeiteloos
neerdalen in de tijd.

Voorwaar, het heil is nu nabij,
uw goedertierenheid.
En vol verwachting zingen wij:
God roept de vrede uit.

Sfa op, o God, en maak het waar
wat heel uw kerk bezingt:
dat heel uw schepping weer ontwaakt
uit haar betovering.

Want groot zijt Gij en daden groot
zijn door uw hand gedaan;
het graan ontkiemt ternauwernood,
het sterft om op te staan.

Gij hebt de groeve toegedekt
waarin de korrel viel
om weer te worden opgewekt:
Adam, levende ziel.

Nu is de dag van oogsten daar
het hoogste van de tijd;
een koning als een korenaar
staat op in majesteit.

W. Barnard

ONZE HERDENKING OP 17 OKTOBER

Uit allerlei reacties is gebleken dat goed begrepen is waarom we onze herdenking „een betreurenswaardig feit“ genoemd hebben. Ook dat we nadrukkelijk gezegd hebben: „de dienst is nog niet afgelopen“.

Kerk en Vrede is vaak misverstaan. Dat kan over het algemeen in de publiciteit over ons 40-jarig bestaan niet gezegd worden. Zelf menen we duidelijk geweest te zijn in onze visie op verleden, heden en toekomst en de meeste persuitingen, waarvan we tot nu toe kennismaken, hebben deze objectief doorgegeven. Daar zijn we dankbaar voor, want de berichten over ons - als over ons geschreven werd - gaven vaak een vertekend beeld. Nu werden meer-malen letterlijk stukken uit onze artikelen in grote opmaak vermeld. We doen een greep uit de dagbladen.

Het Algemeen Handelsblad had als kop over 5 kolommen:

„De zondeval van het christendom“ werd heet hangijzer tussen kerk en geweten.”

Trouw publiceerde een interview onder het opschrift:

„Kerk en Vrede is niet gelukkig met haar bestaan“

Het Parool schreef:

„Kerk en Vrede 40 jaar. Doel nog niet bereikt“

N.R.C. gaf een historisch overzicht in: „Kerk en vrede bestaat 40 jaar.“

Het Vaderland nam over:

„Veertig jaar Kerk en Vrede, een betreurenswaardig feit.“

Het Vrije Volk gaf van de herdenking een verslag onder de titel:

„Kerk en Vrede is helaas 40 jaar, maar ziet nog genoeg taken.“

Haarlems Dagblad, Friese Koerier, De-

venter Dagblad, Prov. Zeeuwse Courant gaven een min of meer uitvoerig overzicht.

(Mochten onze lezers in de provinciale, regionale of plaatselijke pers nog wat gelezen hebben, dan houden we ons voor toezending aanbevelen.)

Per radio werd door de NCRV, VPRO, IKOR, de aandacht op ons gevestigd. Een voorgenomen VARA-reportage van onze avondbijeenkomst kon door technische omstandigheden helaas niet, uitgevoerd worden.

Kerkelijke instanties en verwante groepen gaven op de herdenkingsdag door afgevaardigden of door brieven en telegrammen blijk van belangstelling. De Hervormde Synode was vertegenwoordigd door haar Praeses, de Oecumenische Raad van Kerken door de secretaresse, de Commissie tot de Zaken van de Remonstrantse Broederschap door een harer leden, het Dag. Bestuur der Algem. Doopsgezinde Sociëteit door een bestuurder, de Synode der Evang.-Lutherse kerk en de Unie van Baptisten-gemeenten toonden schriftelijk hun belangstelling. De kerkeraden der hervormde gemeenten van Amsterdam, Watergraafsmeer, Amstelveen waren vertegenwoordigd, evenals de plaatselijke Remonstrantse, Doopsgezinde gemeenten en het bestuur van de Vrijz. Hervormden.

Verder gaven acte de présence: Doopsgez. Vredesgroep, Pax Christi-beweging Nederland, Plein-Sjaloom-groep Intern. Chr. Vredesbeweging, Genootschap der Vrienden (Quakers), Ned. Christelijk jongerenverbond, Comité 1961-'64 voor de Vrede, Algem. Neder-

landse Vredesactie, Stichting Vredesopbouw, Onafhankelijke Contact Commissie Vredeswerk, AAactie. Des morgens vergaderde het hoofdbestuur, waarbij ook oud-H. B.-leden aanwezig waren. De middagbijeenkomst werd door ongeveer 150 leden en abonné's bezocht. De voorzitter las bij het begin een gedeelte uit Jeremia 32 en sprak naar aanleiding daarvan over drie zekerheden:

wij kunnen niet volhouden dat wij niet weten wat God wil;

die ongehoorzaam is, zal oogsten wat hij gezaaid heeft;

Gods belofte blijft ondanks geen zicht op de toekomst.

Uitvoerig werd gesproken over de wijze waarop ons getuigenis in groter kring kan worden doorgegeven. Zie hiervoor ook het artikel „Twee erbij” in dit nummer. De toespraken op de avondbijeenkomst hopen we binnenkort in een brochure uit te geven, zodat ieder zal kunnen kennismaken wat dr. Buskes, ds. Smit en prof. de Graaf daar gezegd hebben.

Over het geheel drukken we tenslotte af een overzicht van de herdenking zoals het dagblad „Trouw” die gaf.

J. J. W.

TROUW 19 OKTOBER 1964

KERKELIJK LEVEN

jubiläum in Amsterdam gevierd

Kerk en Vrede elk jaar meer is één te veel

(Van een onzer verslaggevers)

De afgelopen zaterdag heeft voor velen

in het teken gestaan van de herdenking te Amsterdam van 40 jaar Kerk en Vrede, een jubileum dat als „een betreurenswaardig feit” is beleefd.

Het betreurenswaardige van het na 40 jaar nog steeds dienst moeten doen, kwam naar voren in de informele en levendige middagvergadering met de leden en met abonné's van „Militia Christy” in Krasnapolsky. Het werd nog eens onderstreept in de toespraak van de praeses van de hervormde synode, ds. P. G. van der Hooff. Voorts werd uitgebreid de ledenwerfactie, die Kerk en Vrede van plan is te gaan voeren, besproken.

Daarna is 's avonds in de N.Z. Kapel een - mede door vele jongeren - goed bezochte openbare vergadering gehouden. Het hier aanwezig zijn van vertegenwoordigers uit zo veel kerken en bevriende organisaties, zo bracht de algemeene secretaris, de heer J. J. Wentink naar voren, is wel een teken hoezeer de waardering voor Kerk en Vrede is veranderd. Hierop las ds. J. B. Th. Hugenholtz uit Zeist, erelid en een van de oprichters, het zelfde schriftgedeelte voor als hij had gelezen op de oprichtingsvergadering: Joh. 16 : 1-15.

Zijn mede-erelid, dr. J. J. Buskes uit Amsterdam zei: „Elk jaar, dat Kerk en Vrede bestaat is er één te veel”. Met waardering voor hun werk voor wat nu Kerk en Vrede is noemde hij vooral de remonstrant wijlen prof. dr. G. J. Heering, de doopsgezinde ds. A. K. Kuiper en de hervormde ds. J. B. Th. Hugenholtz. Werk dat nog steeds moet gebeuren. „Het is in wezen afschuwelijk, dat slechts heel langzaam in de kerk het bewustzijn doordringt, dat oorlog en oor-

logstoerusting in de dienst van Jezus Christus geen legitieme plaats kunnen en mogen vinden.” De dienst der verzoening acht dr. Buskes vooral nog nodig wegens de drie grote problemen: De rassendiscriminatie, de atoombom en 't onhoudbare verschil tussen rijk en arm.

Deskundig?

Bent u deskundig?, wordt ons steeds weer gevraagd, vertelde de Amsterdamse ds. W. A. Smit. „Moeten dan altijd alleen de „deskundigen” aan het woord komen?” vroeg hij zich af. Is een andere dan de overheersende mening tegenover oorlog en vrede niet mogelijk? Ook hier, aldus ds. Smit, geldt het woord van Jezus Christus: „U geschiedt naar uw geloof”.

Voorzitter prof. dr. J. de Graaf uit De Bilt wees onder meer op het voorbeeld van dr. Martin Luther King, die nog onlangs de Nobelprijs voor de vrede kreeg. Hij hekelde de slechte theologie - die vaak van goede theologen komt - die net zo lang en met zoveel sofismen redeneert, totdat zij van het kruis een zwaard, van het lam een wolf en van de liefde koude oorlog heeft gemaakt. Nodig is te streven naar het inbouwen van meer zekerheden voor vrede in een wereld van conflicten. Kerk en Vrede plaatst een vraagteken bij de „wijsheid” van de „deskundigen” over de afdoende zekerheid van het machtsvenwicht.

Vrede is niet gebaseerd op vrees maar op wijsheid. En het beginsel der wijsheid is de vrees des Heren, in het diepe besef van de verzoening door Jezus Christus.

MISVERSTANDEN

Gesprekken met andersdenkenden kunnen door misverstanden onvruchtbaar zijn. Ik bedoel met andersdenkenden in dit geval: mensen, christenen, wie het huidige militarisme met zijn apocalyptische dreiging aan het hart gaat, die werkelijk „met het probleem worstelen”, maar in laatste instantie toch weer ja zeggen tegen de status quo, het machtsvenwicht, de „defensieve” bewapening. Er zijn helaas ook anderen, belijdende christenen, die de atoombewapeningspolitiek overtuigd aanvaarden en verdedigen. Discussies met christen soldiers, evangeliepredikers zelfs, die vandaag spreken over het atoomzwaard van de overheid, die anno 1964 roepen „met God en de atoombom!” of verklaren, persoonlijk bereid te zijn de atoombom op Duitsland te werpen, hebben even weinig zin als een gesprek over de rechten van de mens met fervente voorstanders van de slavernij. Pour discuter il faut être d'accord, er moet een basis zijn, waarop men elkaar verstaat.

Het machtsvenwicht

Een van de misverstanden in het gesprek met ernstige mensen, die het christen-antimilitarisme afwijzen of niet aandurven, is het algemeen gangbare argument van het machtsvenwicht. Men erkent volmondig dat de nucleaire dreiging gruwelijk en verontrustend is en eveneens, dat het zwart-wit schema van een vrije wereld die voor vrede en gerechtigheid strijdt en een boosaardig agressieve communistische dictatuur, met de realiteit spot, maar men meent dat het machtsvenwicht tussen oost en west vandaag de enige garantie is tegen een roekeloos avontuur. Verstoring van dit evenwicht door

verzwakking van het westen zou een gevaarlijke verleiding voor het expansieve communisme zijn, om te trachten zijn wil aan de wereld op te leggen.

Het argument lijkt op het eerste gezicht redelijk, maar op de keper beschouwd is het uiterst voos en irrationeel. Gesteld dat dit evenwicht werkelijk bestaat (ik kom daarop terug), dan is het levensgevaarlijk labiel, want ondanks de kernstop gaat de atoombewapeningswedloop zonder scrupules door en de laatste tijd zelfs in versneld tempo. In de V.S. een begrotingspost van 6¼ miljard dollar voor het onderzoek naar nieuwe, effectiever onmenselijke verdelingsmiddelen. Tegelijkertijd de verklaring van

Johnson, dat de nucleaire macht van Amerika in 3 jaar 2½ maal vergroot is en „sneller zal blijven groeien dan die van alle anderen”. Dat Rusland niet stil zit behoeft geen betoog. Dit in een wereld die vandaag reeds beschikt over een doodspotentieel van minstens 4 miljoen Hiroshima-bommen. Men behoeft geen psycholoog van professie te zijn, om in te zien dat dit dolzinnige avontuur de spanningen opjaagt en in plaats van een garantie voor de vrede te zijn, roekeloos op de kortsluiting aanstuurt. De managers van deze race naar de afgrond hebben geen weerstand meer tegen de dynamiek van het atoomwapen, die de meester tot slaaf maakt. De remmen van redelijk inzicht en controlerend verstand zijn losgeslagen en men loopt blindelings achter de ruiter op het valse paard aan. Alleen al uit nuchter, zake-lijk oogpunt is het vertrouwen op het machtsvenwicht een gevaarlijke irrationele speculatie.

Kan hazardspel en geloof samen gaan?

Voor de christen die Jezus als Heer der wereld belijdt, rijst hier de onontkoombare vraag, of dit vertrouwen in het hazardspel van de machten, met het leven van de mensheid als inzet, samen kan gaan met zijn geloof en zijn verwachting. Welke goede vruchten kan men verwachten van de kwade boom van een militarisme zoals de geschiedenis nooit gekend heeft? Men hoort dikwijls van verontruste twijfelaars de verzekering: er kan een tijd komen dat wij om Gods wil nee moeten zeggen tegen dit geweld. Wanneer achten zij die tijd gekomen?